

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus Primus. De Vita & Honestate Clericorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

HENRICI ZOESII I. C.
IN LIB. TERTIUM
DECRETALIVM
GREGORII IX. P. M.
COMMENTARIUS.

TITULUS PRIMUS.
De Vita & Honestate Clericorum.

SUMMARIUM.

1. Ratio ordinis.
2. Clericos decet vita probitas & honestas.
3. Et precipue Episcopos.
4. Honestas illa alia externa, alia interna.
5. Externa consistit Primò in vita & morum modestia.
6. Clericis fugienda luxuria & ebrietas.
7. Item avaritia.
8. II. Consistit honestas in vestitu & habitu.
9. Comam nutrire cur & quatenus prohiberi Clerici?
10. Tonsuram omnes ferre tenentur.
11. III. In officiorum & negotiorum exercitio.
12. Clericus aleis ludere prohibetur.
13. Clerici olim in communi vivebant, & Canonicorum origo.

quorum ea debet esse vitæ probitas & honestas, quæ non modo pusillos non offendant, sed quod omnino est necessarium, omnem etiam ædificet, atque animarum salutem promoveat. Quo modo Conc. Trid. Sess. 22. de Reform. nihil est, inquit, quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assidue iustitiam quam eorum vita, & exemplum, qui in foris Domini vocati, se divino ministerio dedicaverunt. Cum enim à rebus sæculi in alioquin sublato locum conspiciantur, in eos, tamquam in speculum reliqui oculos coarctant, et illique sumunt quod imitentur. * Debetur etiam vitæ innocentia, præcipue in Episcopis, quos in primis optandum est, quæ sua partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, ad divitias, luxum, sed ad labores & sollicitudines pro Dei gloria vocatos efficaciter intelligant. Nec enim dubitandum est, inquit idem Trid. Sess. 25. c. 1. de Reform. reliquos fideles ad religionem, innocentiamque magis inflammandos, si præpositos suos viderint non ea, quæ mundi sunt, sed quæ sunt Dei, animarum salutem ac cælestem patriam cogitantes.

EXposita Judiciorum forma, proximum est materias & causas, quæ in iis tractari solent, videre: quæ aut Civiles sunt, concernentes personas Ecclesiasticas, & specialiter earum res, de quibus hoc libro tertio; tum laicas, cujus ordinis est matrimonium, quod laici quidem incunt, ejus tamen cognitio est penes Ecclesiam, de quo libro IV. aut Criminales, de quibus libro V.

Honestas ista alia est interna, consistens in animi sinceritate, & in desiderio vivendi secundum præceptum juris, & virorum: alia externa, quæ in factis ipsis ac vitæ actionibus

2. De personis Clericorum primò agitur ;

secundum virtutum præscripta consilium, desideratque, ut Clerici sint alieni ab omnibus iis, per quæ mens extra se sparsa confunditur, acies cordis obtunditur, lux divini amoris exstinguitur, reverentia sacerdotalis amittitur, & quod periculosum est, rectè vivendi linea, quæ aliis ad exemplum proponenda fuerat, minimè renetur, non sine gravi scandalo. Facit enim Sacerdos delinquens populum delinquere, & ruinam populi Sacerdos nequam.

5 Consistit hæc externa honestas præcipuè in tribus, Primò, in vitæ motumque modestia, quæ dignam severitatis & sacerdotalis ingenii censuram decet. Quo modo Clericis continentia, benignitatis, humanitatis bonum est amplectendum; * luxurizæ vitium ita averfandum, ut ne quidem sinistra suspitione maculetur. Dedecet enim Clericos, maxime voto continentia adstrictos, ad actus impudicos se laxare, eos præcipuè, propter quos venit ira Dei in filios diffidentia *c. Ut Clericorum 13. h. 1.* Unde fornicis non cohabitant, qua de *re tit. seqq.* Decet eadem continentia Moriales, quibus clausura mandatur à *Trid. Sess. 23. c. 5. Deregul.* & à Pontificibus postea subsecutis, ut dicitur infra *De statu Monach.* atque eorum Monasteria frequentate prohibentur & Clerici & laici, nisi causa exigat, alias illi ab officio removendi, hi excommunicandi, *c. 8. h. 1.* Fugienda & Clericis ebrietas, quæ mentis aciem hebetat, ejus inducit exilium, libidinis est incentivum, *c. Acrapula 14. h. 1.* Unde jubetur aboleri usus ad æquales haustus provocandi, fecundiores calices exhauriendi, *d. c. 14.* ubi commoniti, nisi desituerint, ab officio suspendi jubentur. Evitandi iis sales, facetiæ, dicacitates, & omnes verborum inanum pestes, quæ scurras potius quam Sacerdotes ostendunt.

7 Inter alia, quæ Clericalem dignitatem & auctoritatem infamant & deprimunt vitia, non minimum est avaritia, ideoque maxime Clericis fugienda, non tantum si sibi quaeratur, verum etiam si Ecclesiæ: neque enim probandi ministri, qui ut magis fideles videantur, & in aram Ecclesiæ quid inferant, cuncta distorquent, extorquent, contradunt, corrodunt; sacrificium per hoc Deo se facere putantes, minus ei gratum, quia est de rapina, Unde maxime cavobunt, ne, ut habetur,

Exech. 6. 34. lac gregis sui comedentes, & ejus lanis se cooperientes, absque ulla æternorum spe, mercedibus mercenarii pascantur, contra Apostolum de præfenti potius laboris fructum recipientes, quam in futuro, *Can. Sacerdos 9. l. qu. 3.* ne caprent morientium hæreditates; quæ de causa olim ab Arcadio prohibitum quid relinquere Sacerdotibus, ut patet ex *D. Hieron. ad Nepotian.*, qui non tam de lege conquiritur, quam dolet, quod eandem nimia aviditate Clerici meruissent. Ad hanc magis evitandam Ecclesia testamenti factionem ademit Clericis, ut dicitur infra *de testam.* Mercium exercitium prohibuit, ut mox dicitur, & præcipuè usurarium, & quidem sub excommunicatione *c. 2. h. 1.* Judices gratis judicare voluit, non acceptis litium decimis, nec earum quotâ, *c. cum ab omni 10. h. 1.* Exceptis expensis victualium; nemo enim gratis cogitur militare.

8 Secundo, in vestitu & habitu: quo honesto & decenti pro statu suo uti jubentur Clerici sæculares, qui nec nimia brevitate, nec longitudine notetur. Unde pannis rubeis aut viridibus, manicis aut focularibus consutitis, calcariis deauratis, & aliis id genus, quæ superfluitatem sapiunt, uti prohibentur, *c. Clerici pen. h. 1.* Religiosi habitu utuntur suæ Regulæ, quam professi sunt, correspondente. Si moniti ab Episcopo honestum & convenientem ordini & statui habitum deferre contempnant, suspendendi sunt beneficiati à beneficii fructibus per sex menses: in sacris ordinibus positi, citra sacerdotium, inhabiles per idem tempus ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum: dignitatem, personatum, aut curam animarum habentes, per annum à fructuum perceptione suspenduntur, nisi excuset causa rationalis, *Clem. 2. h. 1.*

9 Ornatum quoque omnem Clericos vitare vult Ecclesia: * quo modo barbani & comam eos nutrire prohibet. Quod accipiendum de coma, quæ imitatur comam mulierum; nam ad aures usque coma licitè & decenter fertur. Comam relaxantibus anathema positum à Gregorio IX. *c. 4. h. 1.* ut exterioribus Symbolis testentur, se interiore voluntate blandimenta & voluptates secularium despicere; & vero Dei servitio devotos esse. Unde & annulis digitos non ornabunt, nec

A a

auri

auri aut argenti ornatu utentur, nisi dignitas annuli ulum admittat, *d. c. pen. h. s. cum sit signum matrimonii spiritualis & fidei, arg. can. Fœmina XXX, qu. 5.* Doctores Clericos licitè annulo uti tradit Abbas, *d. c. pen. n. 7.* quod continetur inter Doctoralia insignis; non abutantur tamen ad vanitatem. Pontificibus sua specialis est vestis: jubentur enim in publico & in Ecclesia super indumentis lineis uti; nisi Monachi fuerint, quos oportet monachalem ferre habitum, *d. c. pen. in fine.*

10 Omnibus autem Clericis præceptum est ferre tonsuram in vertice capitis, quod ipsum ad traditionem Apostolicam referunt, Ecclesiæ auctoritate & consuetudine roboratum, ut qui sanctioris vitæ ordinibus mancipantur, excelsioris etiam vitæ characterem in capite ferrent. Ampliata autem tonsura eorum est, qui maioribus initiantur Ordinibus. Monachi non verticem tantum, sed totum ferè caput radere soliti, ut quod sit ipsorum vitæ studium declarent. Etenim abrasio ista est symbolum puritatis ac mercentium. Vide Baron. *tom. 1. Annal. ad an. Christi 53. n. 123. & seqq.*

11 Tertio, in officiorum & negotiorum exercitio; quæ secularia exercere, sive suo, sive alieno nomine, Clericis inhihitum. Cujus generis est mercatura, quam tertio monitus non desens perdit clericale privilegium quosd bona sua, *c. fm. h. s.* Ejus ordinis est & officium tabernaculorum & macellariorum, quod sub pena privationis clericalis privilegii exercere prohibentur. Qui si nominatum & tertio moniti non desistant, aut resumant id genus negotii, conjugati id omnino amittunt, quamdiu istis officio insistant; uti & non conjugati, nisi habitum deferant clericalem, tunc enim tantum in rebus isto privilegio privati, quatenus tali officio insistant. Et hoc ita, quatenus per se ac publicè istud exercent, *Clem. 1. h. s.* quæ tantum isto in casu loquitur, ut, cum sit pœnalis, non sit extendenda ad casum, quo per alios exercent. Detrahatur etiam non modicum dignitati ordinis, si Clerici faciant se joculariores, sive, ut barbarè dicunt, Bufones. Qui si per annum artem illam ignominiosam exercuerint, jubentur ipso jure carere omni privilegio clericali; uti & si breviori tempore tertio moniti non respiciunt, *c. 1. eod. in 6. Taber-*

nas frequentare profus prohibeantur, nisi si tē causa necessitatis in itinere constituto peregrat, *d. c. pen. h. s.* * Similiter ludere dicitur & taxillis, ne manum Domini corporis maculate hostiæ oblatricem, simul & loquam inter Deum & hominem mediantem, hujusmodi ludibrii contaminatione fruantur. Imo & ab ejusmodi inspectione Clericorum esse alienos Pont. in *d. c. pen. uti & laicos clericorum, can. Non oportet 27. de consuet. 3. & can. Præerea, dist. 51.* Videtur tamen non esse mortale per se, cessante scandalo, & contemptu, quæ ponit hæc in re frequentia, intelligere est ex his, quæ traduntur *rit. cod. de laborib. Multè minus exercent ludos theatricos nec in Ecclesiis illos admittunt, nihil faciant consuetudine in contrarium, c. cum de re 12. h. s.*

Ut autem commodius Clerici morum honestatem & præcipuè castitatem servarent, vebant olim in communi, *can. Præter, & prudentes Dist. 32. can. Necessaria XII. qu. 1.* Illi Canonicos dictos volunt, Cui mori, si quæ caritate, derogatum, & seorsum vivere oportum; dictique Canonici, non à Canonico mentario sive præbenda, sed quoad Canonem, id est regulam, vivant; qui utriusque servent honestatem & modestiam in Christo, populum à cancellis excludunt, tantum in cancellis altaris usu, *c. 1. h. s.* Admittere tamen intra cancellos non videtur peccatum, si sit consuetudo, Innocent. *ad d. c. 1.*

TITULUS II.

De Cohabitatione Clericorum & mulierum.

SUMMARIUM.

1. Clericis cur interdicta cohabitatio mulierum.
2. Cum matre & sorore habitare permissum.
3. Hodie ex consuetudine etiam cum conjugatis.
4. Clericorum concubinariorum pœna.